

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

Ο ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ ΠΟΥ ΒΡΑΒΕΥΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ

Α'.

(Ένας λυσσώδης φιλελεγκικός κυνηγός Θ. Όρφανίδης—Αλ. Ραγκαβή)

ΑΩ κ' έβδομητά πεντε χρόνια, έγινε στην Άθινα ένας μεγάλος φιλολογικός καινιάς, από τους λίγους που έχουν γίνει ως σήμερα. Και το περιεργότερο είναι ότι ησως του καινού αυτού έστάθηκε ένας... Βούλγαρος. Κατά τον ποιητικό διαγωνισμό του 1860, το βραβείο το έλαβε ένας άγνωστος ως τη στιγμή εκείνη στα έλληνικά γράμματα ποιητής, ο Γρηγόριος Σταυρίδης, Βούλγαρος, αλλά «ρι-μάλιχα», όπως ονόμαζε τον εαυτό του ο ίδιος ο βραβευθείς. Και πόσο μὲν ήταν φιλέλληρος ο Σταυρίδης θα το ίδουμε παρακάτω. Προς το παρόν, θά εξετάσουμε κατά πόσον ήταν άξιος να πάρη το βραβείο.

Τι ήταν λοιπόν το βραβευθέν ποίημα του Σταυρίδη; Ένα άπαισιότο έπος με τον τίτλο: «'Ο Α ρ μ α τ ο λ ο ζ ο ». Κριταί το διαγωνισμο έσαν δυο εξέχοντα μορφά στα έλληνικά γράμματα, ο ιστορικός Κ. Παπαρηγόπουλος και ο διπλωμάτης και λόγιος Άλ. Ραγκαβής. Έσπερε λοιπόν να περιηγήη κανείς από τους δυο αυτούς λόγιους μιά χρονιά και σωστή και δίκαιη. Τα πράγματα όμως δείχνουν ότι συνέβη το αντίθετο. Γιατί το έργο που βραβεύθηκε δὲν άξισε καθόλου.

Μά τι έπαθαν, θά φωτισθρε, οι δυο αυτοί σοφοί; Πώς γελάστηκαν έτσι; Στο ερώτημα αυτό άπαντά ένας άλλος σοφός της εποχής και ποιητής συγχρόνως, ο Θ. Όρφανίδης, μ' ένα του βιβλίο από 240 σελίδες, στο άπιο ξεκουρεύλαξο το βραβευμένο έργο και περιούζει άγρίως τους κριτάς του.

Ο Όρφανίδης είχε λόγους να θυμώσει, γιατί στον ίδιο έκεινο διαγωνισμό είχε υποβάλει κ' ένα δικό του έπος, τον «'Α γ ι ο Μ η ν ά », έχον ως θέμα ένα άπεισόδιο Χιαζό, της έλληνικής άποαστάσεως.

Μά είχε ακόμα μεγάλο δίκιο να θυμώσει, γιατί το βραβευθέν ποίημα του Σταυρίδη ήταν οικτρό. Νά μερικoi στίχοι του:

Ως χελιδόνες εύλαλοι (!) άπέσπαραν ησώχος (!) την Νέβαν από το ψυχρόν πτώμα, τις εύναισι θηητός ν' άκούη άμειλίχως (!) γυναικός φθόγγον μελίχρον (!). Άχμὲτ ό ήλικος, άπάγγας εις τα δάση του Σφειγγάρου τον Κιτήν, ότι ένόρησαν αυτόν έρποντά να βιάση του γείτονος τόν γαμητήν (!). Ο ευστοχος Άεδοουρχιάν, οσηρ ποτέ ή σφαίρα δὲν έσφαλλεν ή αναίδης (!). ένω έπέταν τα πηνά κι' έχοχρον τον άέρα τά φόνευεν άνευ σπουδής (!).

Μετά το παραπάνω δεηματολόγιο, δὲν πιστείο να χρειάζονται και περισσότερες εξηγήσεις για τους στίχους, τη γλώσσα και την έννοια του ποιήματος. Άλλ' άς δώσουμε το λόγο στον Όρφανίδη. Γράφει λοιπόν ο ποιητής του «'Τίρι Λίρις» για το βραβευθέν άνοσοίωμα:

«'Λοιπόν, ποίημα μὲ έχον μύθον, ποίημα έχον στιχυογραφία έξαρχοπουλικήν, ποίημα στερομένο ιδεών, εικόνων, περιπετειών και έχον γλώσσαν μακαροχηρήν, συγκεκριμένην μίγδην εκ χυδαίων και εξ άχρηστων λέξεων, ποίημα τέλος πάντων κινούν ή του οικτου το ψυχρόν μεδιόμα ή την άηδίαν, διατι το ονομάζεις ποίημα, κύριε ποιητά της «'Παραμονής»; (Έννοεί τον Ραγκαβήν). Διατι το βρα-»

ταν όλα ταγομένα, ο βαρώνος που είχε πάρη κινήγι, έχασε τους συντρόφους του. Δοκίμασε να τους καλώση με το κληγετικό του κέρασ, αλλά όσο κ' άν φυσούσε, κανέναν ήχος δὲν έθγαينه άπ' αυτό... Άπελιπισμένως τότε, έφραξε να βοη ήναι κατάλυμα, για να περάση τη νύχτα, κ' άνακάλυψε, στο τέλος, κάποιο χάνι. Μπήκε μέσα, κάθησε στο τζάκι για να ζεσταθή, κοκκαλισμένος καθώς ήταν άπ' το κρύο, άρου πρώτα κρήμεσε το κέρασ του σ' ένα καφρί, δίπλα στη φωτιά. Σε λίγα, ένω κουνένταξε με τον Ξενοδόχο, το κέρασ άρχισε να σαλπίζει μοναχό του! «'Ολοι τάχασαν... Ο βαρώνος όμως κατάλαβε και τους έλασε την άπορία: Οι ήχοι του κληγετικού κέρατος είχαν παγώσει άπ' το κρύο, και γι' αυτό δὲν μπορούσαν ν' άκουστούν, την ώρα που φυσούσε μέσ' στο δάσος. Μόλις όμως το κέρασ βρήθηκε δίπλα στη φωτιά, έβλωσαν σε λίγο άπ' τη ζέση, κ' άρχισαν ν' άκούγονται στο χάνι...»

Αυτές θεωρήθηκαν ως ή καλύτερες τερατολογίες του βαρώνου Μιχαήλους, στο διαγωνισμό.

Το σπίτι που γεννήθηκε κ' έζησε, έχει άπαθανασισθεί με τ' όνομα «'Η Έπαύλις του Ψεύδους».

Αυτή είναι ή πραγματική ιστορία του δημοφιλούς βαρώνου, του όποιου την ύπαρξη, παρ' όλης τις ιστορικές έξακριβώσεις, έπιμένουν ν' άρνούνται μερικοί, ύποστηρίζοντας ότι, κ' εκείνη, εινε... ψέμμα!

θεύεις, κύριε καθηγητά, διατι το ήπαινεις, κύριε εισηγητά; Διατι ονομάζεις τους έξαρχοπουλικούς στίχους του μοραγαριάρα, κύριε πρώην ύπουργό;

Νά σου ειπω εγώ αυτό το διατι δημοσία, εγώ, τον όποιον πρόει να φοβείσαι έν τώ μέλλοντι ως τον μαύρον σου διάβολον. Δια να ταπεινώσης έμέ, τον γενναίως καταπολεμήσαντά σε εις το Συ- νέδρον των Έλανοδικών της πρώτης Έλληνικής Έκθέσεως, ύε ήθέλησες να ύβρίζης έγγραφώς την δλουλίαν αυτού. Δια να ταπεινώσης έμέ, περι τον ποιήσεων τον όποιον έμαθες ότι γράφει ευγενής Γάλλος άθρον ευνοϊκόν εις το κλασικόν περιοδικόν «'Επιθεωρησις των Δύο Κόσμων».

Δια να δείξης την άποιστροφήν σου εις τα ιερά θύματα της Χίου και εις τον Κανάρη, τον όποιον μισεις και του όποιου τα ήρωικά κατορθώματα σχετίζονται με την ύπόθεσιν του ποιήματος μου.

Δια να ταπεινώσης τον χρηστόν νέον Βεργαράκην, ποιητήν των «'Κυψελιδών», όστις δὲν σπουδάει στρατιωτικά, άλλ' ειδικώς άρχαιολογίαν και εινε έπιφόβος έν τώ μέλλοντι. (Ως γνωστόν, ο Άλ. Ραγκαβής έσπούδασε στη Στρατιωτική Σχολή).

Δια να καταστήσης γελιον τον ποιητικόν διαγωνισμόν, εις όν και σύ κατέχης με την προκομμένην μετάρρασιν σου του Τάσσου και άπέτυχες, και να τον καταστρέψης, εις δυνατόν, διότι κατ' ε- του γεννά ποιήματα επικίνδυνα, ένώπιον των όποιων τα ίδια σου περιφρονητικώς λημονούνται. Τα δε συχρασητήρια των διανομών του νέου έτους, τα όποια μὰς έδημοσίευνες έχασα, θεωρούνται σκύβαλα, μη περιποιούντα τιμήν ούτε εις τον Σκόκον αυτών.

Ναι, ό κ. Ραγκαβής εις τον έχασατος δημοσιευθέντα τρίτον κόν τον «'Ποιησών» του, περι του όποιου μοϋ έ ψ ω μ ο ξ η τ η σ ε ν έν ευνοϊκόν άθρον, συμπειρεύλαξ και τα κατά το νέον έτος στιχάγια, τα όποια οι διανομεις τον έφημεριδών, χάριν άρχυρολογίας, δια- νέμονται. Τοιαύτα όμως σοδαρα ποιήματα δὲν κατεδέχθησαν να δημοσιεύσονται ποτέ ούτε οι Σούτσι, ούτε εγώ, ούτε ο Ζαλοκώστας, ούτε ο Παρόσχος, ούτε ο Καρούδης, ούτε ούδεις των ποιητών, άν και πολιορκηθέντες ύπό των διανομέων, συνήρασαν άδικατά.

Έκφράζομαι, άναγνώστα μου, ίσως πικρώς και άποτόμως. Άλλά τίς μ' έξιασε εις τούτο; Έργια εγώ, ό ειρηνικώτερος των ανθρώπων, εξ άναγκης ραγδαίως και πολεμικός. Άλλ' ό πολεμιστής μορφώνει τον πολεμιστήν». Και έξαιολογεί ή άγρία επίθεσις του Όρφανίδη κατά του Ραγκαβή. Διότι μονάχα εκείνον κηρύττει έννοχο, διότι ο Παπαρηγόπουλος, Ξενος για την ποίση, ύπόγραψε άλλάξ, μὰδ με τον πριτανό του Πανεπιστημίου, την Έκδοσι του Ραγκαβή.

Δὲν έτελειωσε όμως ως έδώ ο καινιάς. Έφρασε, άπιο ήταν φρικτό, και στις έφημερίδες, ή όποιες χωριστικαν σε δυο στατόαδα, σύμφωνα με τις προσοτικας των σημαθειες. Και άλλες πήσαν το μέρος του Ραγκαβή, άλλες του Όρφανίδη. Φυσικά, όσα έγραψαν, τους τα έδιναν, ως έπί το πλείστον, οι δυο ένδιαφερόμενοι. Ο Όρφανίδης μάλιστα, εκ φύσεως καινιέτης, ύπόγραψε πολλά από αυτά τα δημοσίαια με το όνομα του. Ο Ραγκαβής όμως, με την ποηρία που άπόκτησε στο διπλωματικό έταγγεμια, προτιμούσε να βάση άλλους να βγάξουν τα κάπανα από τη φωτιά. Τις περισσότερες λοιπόν φορές έβαζε να άπαντά στο ταουχητά χτυπηματα του Όρφανίδη τον βραβευμένο Βούλγαρο ποιητή Σταυρίδη. Και πρέπει να άμολογήσω ότι το ύφος του Βούλγαρου αυτό δὲν είναι ευγενικό. Το δείχνει αυτό το παρακάτω άπόσπασμα μὰς έπιστολής του στην Ραγκαβική έφημερίδα «'Φώς».

«'Τι νομίζεις, γράφει στον Όρφανίδη, επειδή με τις φωνάρες σου επέτυχες να άποκτήσης θέσιν κοινωνικήν, οικίαν και κήπον, πιστεύεις ότι με τις φωνάρες δύνασαι να καταερχοθίσης και τα βραβεία της καλλιτελειας;»

Άλλ' άν ο Σταυρίδης έβραξε, κ' ο Όρφανίδης δὲν έχωράτευε. Και σε μω άπάντησι του στο Ραγκαβή έγραφε:

«'Ο Βολταίρος έλεγει ότι ή συνήθης προσευχή του προς τον Θεόν ήτο: «'Θεέ μου, κάμε τους έχθρούς μου γελιούσις!». Τελευταίων και εγώ, τον ββαίο ότι ή συνήθης προσευχή μου πρό καιροϋ εινε: «'Θεέ μου, έλέησον τον γελιον Ραγκαβήν!».

Θέλοντας να δείξη ο Όρφανίδης ότι ο Ραγκαβής έξεμεταλλευέτο τον Σταυρίδη, γράφει τα άμμητα:

«'Δὲν βλέπεις, παιδί μου; Σε ονομάζει Βούλγαρον, ένω οι Βούλγαροι εινε δηόθηρηκοί μας, σε άποκαλει Σάγκο Πάνας. Και ή ξεύραεις τι ήτο ο Σάγκο Πάνας; Ητο κακούργος! Ψάλλε τον λοιπόν καλά και άφρες την έντροπήν κατά μέρος!».

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Το β' και τελευταίο μέρος.

Ο Θεόδωρος Όρφανίδης.